

01

Què ens motiva?

Què ens motiva a treballar el tema de la participació?

La participació és un dels eixos fonamentals del tercer sector i, per tant, també de les entitats d'esplai. Amb aquesta proposta tanquem un programa de quatre anys que sota el lema de "Ciutadania compromesa" ha incidit en els temes següents: convivència i civisme, interculturalitat, igualtat d'oportunitats i participació.

No és la primera vegada que elaborem un material educatiu que tracta el tema de la participació. Tanmateix, veiem la necessitat de reprendre'l novament per tal d'abordar diverses qüestions de caire educatiu i social que ens preocupen.

Pel que fa als nois i noies, la seva tendència a l'evasió i les actituds de consum fàcil generen desinterès pel que passa al seu voltant, poca implicació en les activitats i baixa assumpció de responsabilitats. Sembla que cada cop costi més sentir-se compromès amb les altres persones. Detectem que l'interès per les activitats comunitàries ha disminuït, amb el risc que això pot comportar per la desvinculació de la vida col·lectiva veïnal, dels barris,

ciutats i pobles. A més a més, els infants i joves acostumen a mostrar poques habilitats socials (en serien exemples: saber escoltar, saber tenir paciència, saber respectar els punts de vista dels altres, etc.).

Pel que fa a l'equip i al funcionament de l'esplai, en general, sembla que tendim a donar les coses per fetes, potser perquè això ens aporta seguretat i pensem que guanyem en eficàcia. Podríem dir que hi ha una certa recança de deixar espais de participació als infants i a les famílies, especialment pel que fa a espais d'interrelació, i amb això correm el risc que cada grup, cada col·lectiu, quedi aïllat de l'altre. Ens referim a seccions estanques que es relacionen molt poc entre elles; aquest fet genera: desconeixement entre monitors i monitores que pertanyen a diferents grups, baixa informació pel que fa a les activitats i els projectes que desenvolupen els altres, etc.

Aquestes actituds també les detectem en altres espais de lleure: menjadors escolars, activitats extraescolars, colònies i campaments de vacances...; per tant, millorar la participació en un sentit ampli és un repte per a tot el sector.

I tot plegat té conseqüències. Una societat en la qual hi ha una baixa participació acaba tenint nivells febles de democràcia.

Tothom desitja viure en societats democràtiques. La democràcia es veu com el mitjà per aconseguir una societat més justa, més lliure i més autònoma.

Però la democràcia no es construeix únicament per mitjà del vot, de l'actuació dels partits polítics, òrgans de representació i governs, sinó, també, a partir del diàleg i del consens, de la participació, del respecte per la diversitat de realitats i la pluralitat d'opinions, del compromís i la responsabilització de cadascun/a de nosaltres en el dia a dia de l'entorn proper, en tot allò que afecta el barri, la ciutat.

En aquest sentit, un dels reptes més importants que té la nostra societat democràtica és la recuperació del protagonisme de l'individu, de la societat civil, de les entitats i dels col·lectius, el protagonisme de cada persona en la seva pròpia vida. I això només es pot aconseguir mitjançant un procés d'aprenentatge permanent de la participació i no pas d'un dia per l'altre.

Quan els nostres infants i joves es comprometen en projectes que van més enllà de la seva satisfacció individual, aprenen a ser ciutadans i ciutadanes, a viure la democràcia d'una manera viva i intensa. I també aprenen a madurar com a persones, a assumir responsabilitats, a afrontar dificultats i a resoldre-les a partir del diàleg.

Totes aquestes qüestions ens engresquen a treballar el valor de la participació, perquè, en la mesura del possible, els esplais i tots els espais de lleure en què intervenim esdevinguin més participatius i democràtics. Amb aquest objectiu, us presentem la proposta d'educativa d'enguany.

Per pensar una mica

Aprendre a participar és l'aprenentatge de la vida en comú. Un procés que consisteix a arribar a formar part d'una col·lectivitat assolint un bon nivell de civisme o respecte a les normes i hàbits públics, i esdevenint una ciutadania activa. És a dir, una persona capaç de requerir els drets que li corresponen i alhora sentir l'obligació de complir les virtuts cíviques necessàries per contribuir a l'organització democràtica de la convivència. L'aprenentatge de la vida en comú és l'esforç per arribar a ser un membre cívic i un ciutadà actiu en una societat democràtica i participativa.

Xus Martín Garcia, Josep M. Puig i Rovira.
Les set competències per educar en valors.
Ed: Graó. Barcelona, 2007.

- Què significa per a tu aprendre a participar?
- Com entens el concepte de col·lectivitat? Què creus que és necessari per aprendre a viure junts?
- Què significa per a tu ser un ciutadà o ciutadana activa en una societat democràtica?

Un context ple d'oportunitats per participar

Tercer Sector, democràcia i Esplai

L'associacionisme funciona com un petit laboratori de democràcia i l'esplai n'és un clar exemple: és una escola extraordinària de ciutadania i democràcia. Això és així perquè la participació, la democràcia i la responsabilitat no s'aprenen amb discursos i classes teòriques, són valors que s'experimenten i es viuen a través de projectes i activitats reals i, també, a partir d'una determinada organització de la vida social (*).

Drets de l'Infant

La Convenció dels Drets de l'Infant(**) (1989) reconeix per primera vegada que l'infant té dret a expressar la seva opinió, a ser escoltat, a associar-se. Reconeix l'infant com a subjecte de ple dret, amb drets i responsabilitats. A través de l'esplai i d'altres espais de lleure es pot promoure el paper "activista" dels nois i noies i es pot incentivar la seva participació comunitària, perquè puguin expressar les seves idees i opinions sobre qüestions que els afecten, com ara: participar en el disseny d'espais de jocs a la ciutat, instal·lacions esportives, culturals, canvis urbanístics, fer reivindicacions veïnals, projectes per al barri, etc.

Tecnologies de la Informació i la Comunicació

Vivim en una societat totalment digitalitzada i interconnectada, a través d'Internet, amb tot el món. A l'esplai no estem d'esquena a aquesta realitat i fa temps que hem introduït les TIC en diversos projectes: punts Òmia, jocs d'oci digital, projectes d'aprenentatge servei com el Connecta Jove, etc. Ara, les eines web 2.0, com les xarxes socials, ens conviden a ampliar la mirada. Ben

utilitzades, milloren l'accés a la informació i a la comunicació i constitueixen noves maneres de participar que poden reforçar el funcionament democràtic de les nostres entitats.

Any Europeu del Voluntariat

L'any 2011 ha estat proclamat Any Europeu del Voluntariat(***). Catalunya compta amb més de 15.000 associacions actives, 2.500 fundacions i més de 600.000 persones voluntàries(****). La celebració de l'Any Europeu del Voluntariat és un reconeixement al temps i l'esforç de totes aquestes entitats i persones per construir teixit social solidari. És donar valor a la seva contribució a fer una societat més humana i solidària. Des de tots els espais i àmbits de lleure en què intervenim, podem aprofitar aquesta oportunitat per animar els infants, els joves i les seves famílies, a fer visibles les accions de voluntariat que fem, a protagonitzar-ne de noves i a viure experiències significatives de participació per demostrar que és cert allò d'"un altre món és possible".

(*). Aprendre a Participar. Fundació Jaume Bofill 2004. (**)Articles 12 a 17 de la Convenció dels Drets de l'Infant. (***) web oficial de l'Any Europeu del Voluntariat (****) <http://dixitgencat.blogspot.com/2011/01/2011-any-europeu-del-voluntariat.html>